



บทที่ ๑ บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาของปัญหา

วรรณกรรมคำสอนที่เป็นทั้งมุขปาฐะ และลายลักษณ์อักษรมีหลักฐานปรากฏตั้งแต่สมัยสุโขทัย แต่มีการรวบรวมวรรณกรรมคำสอนเป็นปึกแผ่นอีกครั้งในสมัยรัตนโกสินทร์ พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช มีพระราชประสงค์ที่จะให้กรุงรัตนโกสินทร์รุ่งเรืองเหมือนอย่างกรุงศรีอยุธยา จึงทรงฟื้นฟูและสร้างสรรค์สภาพบ้านเมือง ตลอดจนงานศิลปะและวัฒนธรรมแขนงต่างๆ เช่น โปรดให้มีการสังคายนาพระไตรปิฎก ให้มีการชำระกฎหมาย ซึ่งต่อมาเรียกว่ากฎหมายตราสามดวง โปรดให้รวบรวมพงศาวดารเพื่อเป็นหลักฐาน เช่น พงศาวดารอยุธยา แปลและเรียบเรียงพงศาวดารต่างชาติ เช่น ราชธานีราช สามก๊ก ไชยอันโปรดให้แต่งบทละครใน ๔ เรื่อง เป็นต้นฉบับสำหรับพระนคร ทรงฟื้นฟูศิลปกรรม ช่างสิบหมู่ โปรดให้ก่อสร้างและปฏิสังขรณ์อาคารสถานที่สำคัญของบ้านเมือง เช่น พระบรมมหาราชวัง วัดมหาธาตุ วัดพระศรีรัตนศาสดาราม รวมทั้งวัดพระเชตุพนฯ เป็นต้น วัดพระเชตุพนฯ เริ่มปฏิสังขรณ์ใน พ.ศ.๒๓๓๑ แล้วเสร็จในปี พ.ศ.๒๓๓๘ เมื่อปฏิสังขรณ์แล้วจึงพระราชทานนามใหม่ว่า วัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม และโปรดให้เป็นอารามหลวง (ต่อมาในสมัยรัชกาลที่ 4 เปลี่ยนเป็นวัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม)

ต่อมาในสมัยรัชกาลที่ ๓ พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวเสด็จพระราชดำเนินทรงทอดกฐินวัดนี้ ทรงมีพระราชดำริที่จะปฏิสังขรณ์วัดพระเชตุพนฯ เพื่อให้งามสง่าเหมือนเมื่อครั้ง รัชกาลที่ ๑ ดังปรากฏข้อความในจดหมายเหตุเรื่องการปฏิสังขรณ์วัดพระเชตุพนฯ ถอดจากโคลงฉันท์ พระนิพนธ์กรมสมเด็จพระปรมานุชิตชิโนรส ความว่า

ล่วงมาแล้ว ๓๑ ปี ชำรุดทรุดโทรมปรักหักพังเป็นอันมาก ก็ทรงพระราชศรัทธาโสมนัส ทรงพระราชดำริเห็นผลแห่งการปฏิสังขรณ์ว่าเป็นการกตัญญูต่อสมเด็จพระนุปกारी สมควรจะทำนุบำรุงให้คืนดี เป็นสง่าผ่าเผยแก่ชนผู้ที่ได้ทัศนากการ เป็นการสนองพระเดชพระคุณ เชิดชูพระเกียรติสมเด็จพระไอยกาธิราช ให้ยืนยงคงอยู่สืบกาลนาน

(โคลงฉันท์ปฏิสังขรณ์วัดพระเชตุพนฯ ในประชุมจารึกฯ, ๒๕๑๐ : ๑๓)

การปฏิสังขรณ์ในครั้งนี้เองพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงพระราชดำริที่จะนำวรรณกรรมเรื่องต่างๆ มารวบรวม และจารึกไว้ตามผนังของศาสนสถานต่างๆ ในวัดพระเชตุพนฯ เพื่อก่อให้เกิดประโยชน์แก่ประชาชนทั้งหลายให้ได้ร่ำเรียนเขียนอ่านโดยกว้างขวาง ดังปรากฏในเพลงยาวพระราชปรารภที่เกี่ยวกับพระราชดำริของพระองค์ในการสร้างจารึกวัดพระเชตุพนฯ ความว่า

ซึ่งทรงพระราชอุทิศประดิษฐ์ประดับ

ประสงค์สำหรับผู้รู้กลอนอักษรสยาม

จะได้เห็นภอปรายแบายคายความ

พยายามลอกเขียนร่ำเรียนรัก

(เพลงยาวพระราชปรารภประชุมจารึกฯ, ๒๕๑๐ : ๔๕๕)

ในเรื่องนี้สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ ทรงพระนิพนธ์ไว้ในหนังสือที่ระลึกงานพระศพของพระวิมาดาเธอ กรมพระสุทธาสินีนาฏ ปิยมหาราชปดิวรัดา ว่าด้วยพระราชประสงค์ของพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวในการเลือกวรรณกรรมจารึกไว้ ณ วัดพระเชตุพนฯ นั้นเพื่อให้เป็นแหล่งความรู้กับคนทุกชนชั้น เพราะในสมัยนั้นการเล่าเรียนเขียนอ่านอยู่ที่วัด แต่หากเป็นวิชาชีพหรือวิชาชั้นสูง เช่น การสอนการแต่งฉันท์จะมีอยู่ในผู้มีสกุล คนสามัญจะไม่มีโอกาสได้เล่าเรียน ประกอบกับในสมัยนั้นไม่มีการพิมพ์การเผยแพร่ ฉะนั้นเพื่อให้ประชาชนทุกชนชั้นได้มีโอกาสเท่าเทียมกันในการ ศึกษา ก็คือ การจารึกวิชาต่างๆ ไว้ในวัด ดังความว่า

ในการที่ทรงปฏิสังขรณ์วัดพระเชตุพนฯ ก็เพื่อจะให้เป็นที่แห่งเล่าเรียนวิชาความรู้ของมหาชนไม่เลือกชั้นบรรดาศักดิ์ ถ้าจะเรียกอย่างทุกวันนี้ก็คือจะเป็นมหาวิทยาลัย เพราะในสมัยนั้นยังไม่มีกรพิมพ์หนังสือไทย การเล่าเรียนส่วนสามัญที่เรียนอยู่ตามวัดทั่วไป แต่ในส่วนวิสามัญศึกษาอันจะเป็นวิชาชีพของคนทั้งหลายยังศึกษาได้แต่ในสกุล ผู้อยู่นอกสกุล โดยเฉพาะที่เป็นชั้นพลเมืองสามัญไม่มีโอกาสที่จะเรียนได้ พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว จึงทรงพระกรุณาโปรดฯ ให้รวบรวมเลือกสรรตำรับตำราต่างๆ ซึ่งสมควรจะเล่าเรียนเป็นชั้นวิสามัญมาศึกษาตรวจตราแก้ไขใช้ของเดิมบ้างหรือประชุมผู้รู้หลักในวิชานั้น ให้แต่งขึ้นในส่วนวิสามัญศึกษาอันจะเป็นวิชาชีพของคนทั้งหลาย ยังศึกษาได้แต่ในสกุล ผู้อยู่นอกสกุล โดยเฉพาะที่เป็นชั้นพลเมืองสามัญไม่มีโอกาสที่จะเรียนได้ พระ

บาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวจึงทรงพระกรุณาโปรดฯ ให้รวบรวมเลือกสรรตำรับตำราต่างๆ ซึ่งสมควรจะเล่าเรียนเป็นชั้นวิสามัญ มาศึกษาตรวจตราแก้ไขให้ของเดิมบ้าง หรือประชุมผู้รู้หลักในวิชานั้น ให้แต่งขึ้นใหม่บ้าง แล้วโปรดให้จารึกแผ่นศิลาประดับไว้ในบริเวณวัดพระเชตุพน

(ประชุมจารึกฯ, ๒๕๑๐ : ข)

นอกจากพระราชดำริที่จะให้เผยแพร่ความรู้แล้ว พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวยังทรงคำนึงถึงสภาพสังคมว่าผู้คนมีความประพฤติไม่ดี แม้ปราชญ์หรือผู้มีความรู้ก็แทบจะไม่มี และอาจเป็นเหตุผลหนึ่งที่ทรงทำจารึกในครั้งนี้ โดยหวังที่จะให้จารึกวัดพระเชตุพนฯ ช่วยแก้ไขปัญหาในสังคมดังเพลงยาวพระราชปรารภ ความว่า

ทุกวันนี้มีแต่พาลสันดานหยาบ	ประพฤติบาปไปเสียดินแผ่นดินกระฉอน
จะหาปราชญ์เจียนจะขาดพระนคร	จึงขอพรพุทธาไตรยาคุณ
อันกุลบุตรจะสืบสายไปภายหน้า	จงปรีชาเข้มแข็งทุกหมื่นขุน
ให้ฝึกฝนในกุศลผลบุญ	อย่ามัวมุ่นฝันฝาสูราบาน
พึงส่องแสงพลังปฐสุจริต	รู้ชั่วชอบประกอบกิจเป็นแก่นสาร
ลำดับเรื่องเรื่องปัญญาปรีชาชาญ	สุภาสิตพิสดารหมั่นอ่านเขียน

(เพลงยาวพระราชปรารภในประชุมจารึกฯ, ๒๕๑๐ : ๔๕๕)

นอกจากนั้นยังโปรดให้ประชุมกวีและนักปราชญ์ที่มีชื่อเสียงมาช่วยแต่งขึ้นอีกหลายเรื่อง กวีเหล่านี้มาจากหลายชนชั้น เช่น พระมหากษัตริย์ พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงพระราชนิพนธ์เพลงยาว กลบท โคลงฤๅษีตัดตน พระราชวงศ์ เช่น กรมหมื่นนุชิตชิโนรส ทรงพระนิพนธ์ฉันทวรรณพฤติ ฉันทมาตราพฤติ พระภิกษุสงฆ์ เช่น พระเทพโมลี (กลิ่น) แต่งโคลงฤๅษีตัดตน สมเด็จพระสังฆราช (ด่อน) แต่งโคลงฤๅษีตัดตน ชุนนาง เช่น เจ้าพระยาพระคลัง (หน) แต่งโคลงฤๅษีตัดตน หลวงชาญภูเบศร์ แต่งเพลงยาวกลบท ฯลฯ จะเห็นว่าวรรณกรรมในประชุมจารึกวัดพระเชตุพนฯ มีทั้งที่เป็นร้อยแก้ว ร้อยกรอง มีเนื้อหาหลากหลายให้ความรู้ในเรื่องต่างๆ เช่น ความรู้ทางการแพทย์ ตำรายา ความรู้ด้านอาชีพ โคลงฤๅษีตัดตน โดยวรรณกรรมเหล่านี้มีจุดมุ่งหมายสำคัญคือ เพื่อให้ประชาชนได้ศึกษาหาความรู้ด้วยตนเอง

เมื่อพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว โปรดให้นำวรรณกรรมไปจารึกลงบนหินอ่อน และนำไปติดไว้ในสถานที่ต่างๆ ภายในวัด วรรณกรรมจารึกเรื่องต่างๆ เหล่านี้แต่เดิมไม่ได้จัดไว้เป็นหมวดหมู่แต่อย่างใด แต่ต่อมาในงานพระราชทานเพลิงพระวิมาดาเธอ กรมพระสุทธาสินีนาฏ ปิยมหาราชปดิวรัดา ในปี พ.ศ.๒๔๗๒ สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพจึงทรงมอบให้หอสมุดวชิรญาณฯ รวบรวมวรรณกรรมจารึกวัดพระเชตุพนฯ จัดพิมพ์ ในการจัดพิมพ์ครั้งนี้ได้แยกวรรณกรรมออกเป็นหมวดหมู่ ได้แก่ ประเภทความเรียง และประเภทกลอน ตลอดจนได้จัดแบ่งออกเป็นหมวดหมู่ โดยพิจารณาจากเนื้อหาเป็นหลัก รวม ๗ หมวด ดังนี้

๑. หมวดประวัติวัด
๒. หมวดพระพุทธศาสนา
๓. หมวดวรรณคดี
๔. หมวดสุภาษิต
๕. หมวดทำเนียบ
๖. หมวดประเพณี
๗. หมวดอนามัย

บรรดาวรรณกรรมที่จารึกอยู่ในวัดพระเชตุพนฯ พบว่ามีเนื้อหาคำสอนน่าสนใจเป็นพิเศษ โดยพบวรรณกรรมคำสอนอยู่ในหมวดสุภาษิต แต่ก็มีบางเรื่องอยู่ในหมวดวรรณคดี และหมวดพระพุทธศาสนา แต่หากเรื่องใดมีเนื้อหาสั่งสอนจริยปฏิบัติ ผู้วิจัย ก็จะนำมาศึกษาวิเคราะห์ทั้งหมด

เนื้อหาคำสอนที่พบอยู่ในวรรณกรรมหมวดต่างๆ ในจารึกวัดพระเชตุพนฯ นั้น นอกจากที่ผู้วิจัยยกตัวอย่างมาแล้ว ก็ยังมีเนื้อหาคำสอนอีกมากมายหลายเรื่อง ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่าวรรณกรรมเหล่านี้มีความหลากหลายด้านเนื้อหาที่ใช้สั่งสอนคนในเรื่องต่างๆ เช่น การคบเพื่อน การทำงาน การเลือกคู่ครอง หลากหลายกลุ่มบุคคลที่ต้องการจะสั่งสอน เช่น พระมหากษัตริย์ ข้าราชการ ประชาชนทั่วไป เป็นต้น

จากการศึกษาวรรณกรรมที่มีเนื้อหาแนวคิดทางจริยปฏิบัติพบว่า กวีแต่งขึ้นด้วยความประณีตบรรจง ดังนั้นระหว่างแนวคิดทางจริยปฏิบัติจึงอาจมีความสัมพันธ์กับความงดงามทางวรรณศิลป์ อาจเป็นไปได้ว่าการกล่าวตรงๆ สอนตรงๆ อาจทำให้ผู้ฟังเกิดความเบื่อหน่าย หรือไม่ดึงดูดความสนใจ กวีจึงใช้กลวิธีเรียบเรียงถ้อยคำที่ไพเราะรวมทั้งประพันธ์เป็นบทร้อยกรองเพื่อช่วยดึงดูดความสนใจ ทำให้ผู้อ่านประทับใจจด

จำได้ สามารถซึมซับเนื้อหาคำสอนอย่างไม่รู้ตัว ผลที่ตามมาคือนำไปปฏิบัติในชีวิตของตนเองได้ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

พฤษภาศร	อิกกุญชรอันปลดปลง
โททนต์เส่งคง	สำคัญหมายในกายมี
นรชาติวางวาย	มลายสิ้นทั้งอินทรีย์
สถิตย์ทั่วแต่ชั่วดี	ประดับไว้ในโลกา

(ฉันทกถุณาสอนน้องในประชุมจารึกฯ, ๒๕๑๐ : ๕๗๙)

จากคำประพันธ์ข้างต้นการสอนจริยปฏิบัติในเรื่องการทำความดีของมนุษย์ โดยเปรียบคนกับสัตว์ใหญ่ ๓ ชนิด คือ วัว ควาย ช้าง ว่าสัตว์เหล่านี้มีเขาและงาเป็นสิ่งสำคัญคู่ร่างกาย เมื่อตายลงแล้วก็ยังคงมีเขาและงาที่สามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้และยังคงใช้ประดับอาคารบ้านเรือนอยู่ในโลกนี้ได้ ส่วนมนุษย์เมื่อตายไปแล้วก็สลายสิ้นหมดทั้งร่างกายไม่มีส่วนใดนำมาใช้ประโยชน์อีก จะคงอยู่แต่ความดีและความชั่วที่มนุษย์ทำไว้เท่านั้น ที่ยังคงอยู่ในความทรงจำของคนในโลกนี้ไปอีกนาน

ฉันทน์มีเนื้อหาที่ค่อนข้างลึกซึ้งกินใจ มีศิลปะการใช้ภาษาที่สื่อความหมายได้ชัดเจน จะเห็นว่าฉันทน์ ๒ บทนี้ กวีได้นำธรรมชาติมายกตัวอย่างให้เป็นรูปธรรม โดยใช้ข้อความเปรียบเทียบโดยนัย มีลักษณะการใช้ตัวอย่างทำนองเดียวกับสาธกโวหาร ต้องตีความที่เปรียบจึงจะทราบสารที่แฝงอยู่ว่า กวีตั้งใจจะสอนให้มนุษย์ทุกคนทำความดี และแสดงให้เห็นว่าความดีเป็นสิ่งที่ยั่งยืน แม้มนุษย์จะตายไปแล้ว ความดีก็ยังคงอยู่ในโลกนี้ต่อไป

แม้ปัจจุบันจะมีผู้สนใจศึกษาผลงานวัดพระเชตุพนฯ ไว้หลายแง่มุม เช่น บทความของ สุกัญญา ภัทราชัย และศิราพร ฐิตะฐาน ศึกษาเรื่องคติชาวบ้านจากภาพเขียนที่เชิงบานหน้าต่างในพระอุโบสถวัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม บทความของ พรดี เทพหัสดิน ณ อยุธยา ศึกษาเรื่องคติความเชื่อในงานศิลปะตกแต่งวัดพระเชตุพนฯ วิทยานิพนธ์ของ เอมอร ชิตตะโสภณ ศึกษาเรื่องพระนิพนธ์ประเภทฉันทน์ของสมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระปรมานุชิตชิโนรส ศึกษาวรรณกรรม ๓ เรื่องที่จารึกอยู่ในวัดพระเชตุพนฯ ด้วย คือ ฉันทน์วรรณพฤติ ฉันทน์มาตราพฤติ ฉันทกถุณาสอนน้อง แต่เป็นการศึกษาด้านประวัติ ลักษณะคำประพันธ์ ส่วนด้านจริยธรรมและความงามด้านวรรณศิลป์กล่าวไว้เพียงเล็กน้อยเท่านั้น การศึกษาด้านจริยธรรมมีผู้สนใจไม่มากนัก เท่าที่พบมีวิทยานิพนธ์ของจำเริญ ศิลาลง เรื่อง การศึกษาวรรณคดี

คำสอนประเภทร้อยกรองช่วงก่อนได้รับอิทธิพลจากวรรณกรรมตะวันตกในเชิงจริยธรรม คือ ศึกษาวรรณคดี ร้อยกรองตั้งแต่สมัยสุโขทัย เรื่อยมาจนถึงก่อนรับอิทธิพลตะวันตก โดยเลือกศึกษาจากวรรณกรรม ๑๐ เรื่อง มีวรรณกรรมที่อยู่ในวัดพระเชตุพนฯ ๓ เรื่อง คือ ร่ายสุภาสิตพระร่วง โคลงโลกนิติ ฉันทกฤษณาสอนน้อง เนื้อหากล่าวถึงจริยธรรมของวรรณกรรมเพื่อนำไปวิเคราะห์แนวโน้มจริยธรรมก่อนได้รับอิทธิพลตะวันตก การศึกษางานของรำพึงไม่ได้เจาะจงศึกษาวรรณกรรมในวัดพระเชตุพนฯ แต่เป็นการศึกษาในด้านจริยธรรม เพียงอย่างเดียว ส่วนด้านวรรณศิลป์ไม่ได้กล่าวถึง นอกจากนี้ยังมีวรรณกรรมบางส่วนที่มีเนื้อหาทางจริยปฏิบัติ แต่ยังไม่มีการศึกษาคือวรรณกรรมเรื่อง ฉันทอัษฎภาพานร ฉันทวรรณพฤติ ฉันทมาตราพฤติ ฉันทพาลีสอนน้อง นิรียกถา และเปตกถา

เมื่อพิจารณางานวิจัยที่กล่าวมาในข้างต้น ผู้วิจัยเห็นว่าไม่มีผู้ใดศึกษาครอบคลุมเนื้อหาความสัมพันธ์ระหว่างวรรณศิลป์กับแนวคิดทางจริยปฏิบัติในวรรณกรรมวัดพระเชตุพนฯ ผู้วิจัยเห็นว่าแนวคิดทางจริยปฏิบัติที่นำเสนอผ่านวรรณศิลป์มีความน่าสนใจดังกล่าวมาแล้วในข้างต้นว่า พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวได้รวบรวมกวีฝีปากเอกทั้งหลาย ในการจารึกวรรณกรรมก็ได้รับการคัดสรรและได้รับการยกย่องว่าล้วนมีคุณค่าทางวรรณศิลป์เป็นที่สนใจของคนทั่วไป จึงนับเป็นโอกาสอันดีที่จะศึกษาวิจัยวรรณกรรมวัดพระเชตุพนฯ เพื่อหาแนวคิดทางจริยปฏิบัติและความสำคัญของวิธีการทางวรรณศิลป์ต่อการนำเสนอแนวคิดทางจริยปฏิบัติ เผยแพร่ให้เห็นคุณค่าของวรรณกรรมจารึกวัดพระเชตุพนฯ ให้กว้างขวางยิ่งขึ้น อีกทั้งยังจะเป็นแนวทางในการศึกษาแนวคิดทางจริยปฏิบัติที่นำเสนอผ่านงานวรรณศิลป์ในวรรณกรรมเรื่องอื่นๆ อีกด้วย

๑.๒ เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษาวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดทางจริยปฏิบัติที่นำเสนอในงานวรรณศิลป์ พบงานวิจัยดังนี้

รำพึง ศิลาลง "การศึกษาวรรณคดีคำสอนประเภทร้อยกรองช่วงก่อนได้รับอิทธิพลจากวรรณกรรมตะวันตกในเชิงจริยธรรม" ปริญญาโทศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, ๒๕๓๐. รำพึง ศิลาลง ศึกษาวรรณคดีคำสอนเชิงจริยธรรมตั้งแต่สมัยสุโขทัยมาจนถึงก่อนได้รับอิทธิพลตะวันตก โดยเลือกศึกษาจากวรรณคดีคำสอนจำนวน ๑๐ เรื่อง คือสุภาสิตพระร่วง โคลงทศรถสอนพระราม โคลงพาลีสอนน้อง โคลงราชสวัสดิ์ ฉันทกฤษณาสอนน้อง สุภาสิตสอนหญิง เพลงยาวถวายโอวาท สวัสดิรักษาคำกลอน โคลงโลกนิติ อิศริยานุภาสิต วรรณคดีที่ศึกษาในเรื่องนี้มีเพียง ๓ เรื่องที่เป็นวรรณคดีที่อยู่ในจารึกวัดพระเชตุพนฯ คือ สุภาสิตพระร่วง ฉันทกฤษณาสอนน้อง โคลงโลกนิติ ผู้วิจัยได้ศึกษาจริย-

ธรรมที่ปรากฏอยู่ในวรรณคดีแต่ละเรื่อง โดยเน้นศึกษาว่าวรรณคดีแต่ละเรื่องสอน จริยธรรมอะไร บ้าง ก่อนจะนำจริยธรรมที่สอนในแต่ละเรื่องมาวิเคราะห์แนวโน้มจริยธรรมก่อนได้รับอิทธิพลตะวันตก

เอมอร ชิตตะโสภณ "พระนิพนธ์ประเภทฉันท์ของสมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระปรมานุชิตชิโนรส" วิทยานิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๑๓
เอมอร เริ่มศึกษาพระราชประวัติและงานพระนิพนธ์ประเภทต่างๆ ของสมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระปรมานุชิตชิโนรส แล้วจึงกล่าวถึงลักษณะคำประพันธ์ ประเภทฉันท์ อสังการของฉันท์ และลักษณะดีเด่นของฉันท์ที่ทรงนิพนธ์ขึ้น ซึ่งมีทั้งหมด ๘ เรื่อง คือ ฉันท์กฤษณาสอนน้อง สรรพสิทธิ์คำฉันท์ ตำราฉันท์วรรณพฤติ ตำราฉันท์มาตราพฤติ ฉันท์กล่อมช้างพัง ฉันท์สังเวทกลองวินิจฉัยเขารี จักรทิปนี สมุทโฆษคำฉันท์ตอนปลาย จากวรรณคดีทั้ง ๘ เรื่อง มีวรรณคดี ๓ เรื่องที่จารึกอยู่ในวัดพระเชตุพนฯ คือ ฉันท์กฤษณาสอนน้อง ผู้วิจัยได้ศึกษา กฤษณาสอนน้องด้านประวัติ การเปรียบเทียบกฤษณาสอนน้องฉบับต่างๆ เรื่องย่อแต่ในส่วนของเนื้อหาและวรรณศิลป์กล่าวไว้เล็กน้อยเท่านั้น ส่วนฉันท์วรรณพฤติ ฉันท์มาตราพฤติ ผู้วิจัยกล่าวไว้เพียงสั้นๆ ว่าใช้เป็นแบบเรียนแต่งฉันท์ เนื้อหาเป็นเรื่องคำสอน โดยไม่ได้กล่าวถึงส่วนอื่นๆ อีกเลย

เสาวณิต วิงวอน "วิเคราะห์พระนิพนธ์ สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระปรมานุชิตชิโนรส" เสาวณิต วิงวอน เริ่มศึกษาประวัติของสมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระปรมานุชิตชิโนรส และศึกษางานพระนิพนธ์จำนวน ๑๐ เรื่อง คือ วรรณกรรมเรื่อง ลิลิตตะเลงพ่าย โคลงตันเรื่องปฏิสังขรณ์วัดพระเชตุพนฯ ลิลิตกระบวนแห่พระกฐินพยุหยาตราทางสถลมารคและทางชลมารค ปฐมสมโพธิกถา ร่ายยาวมหาเวสสันดรชาดก กฤษณาสอนน้องคำฉันท์ สรรพสิทธิ์คำฉันท์ สมุทโฆษคำฉันท์ (ตอนปลาย) โคลงภาพฤาษีตัดตนและคำฤๅษี โดยศึกษาวรรณกรรมแต่ละเรื่องในเรื่องจุดมุ่งหมายในการแต่ง ลักษณะคำประพันธ์ แนวคิดในการแต่ง เนื้อเรื่อง การดำเนินเรื่อง ในการศึกษาครั้งนี้มีวรรณกรรมจารึกวัดพระเชตุพนฯ รวมอยู่ด้วย ๑ เรื่อง คือ ฉันท์กฤษณาสอนน้อง

นิยะดา เหล่าสุนทร "โคลงโลกนิติ : การศึกษาที่มา" นิยะดา เหล่าสุนทร นำโคลงโลกนิติฉบับพระนิพนธ์ของสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมสมเด็จพระเดชาดิศรมาศึกษาที่มาของโคลงแต่ละบท ซึ่งโคลงโลกนิติฉบับนี้เป็นฉบับที่นำมาจารึกอยู่ในวัดพระเชตุพนฯ

๑.๓ วัดฤประสงค์การวิจัย

๑. เพื่อศึกษาเนื้อหาโดยเน้นด้านแนวคิดทางจริยปฏิบัติและลักษณะทางวรรณศิลป์ของวรรณกรรมวัดพระเชตุพนฯ

๒. เพื่อวิเคราะห์ความสำคัญของวิธีการทางวรรณศิลป์ต่อการนำเสนอแนวคิดทางจริยปฏิบัติในวรรณกรรมดังกล่าว

๑.๔ สมมุติฐานการวิจัย

วรรณกรรมวัดพระเชตุพนฯ นำเสนอแนวความคิดทางจริยปฏิบัติสำหรับบุคคลหลายประเภทโดยอาศัยวิธีการทางวรรณศิลป์

๑.๕ ขอบเขตการวิจัย

เนื่องจากประชุมจารึกวัดพระเชตุพนฯ ประกอบด้วยเนื้อหาที่ให้ความรู้ในเรื่องต่างๆ หลายสาขา เช่น ความรู้การแพทย์แผนโบราณ การนวดแผนโบราณ การก่อสร้าง ตำราโหราศาสตร์ การแต่งคำประพันธ์ ฯลฯ ในงานวิจัยเรื่องนี้ผู้วิจัยจะศึกษาเฉพาะงานวรรณกรรมคำสอน ซึ่งมีคุณค่าทางวรรณศิลป์อยู่ในตัวทุกเรื่อง จึงระบุถึงงานที่ศึกษาเห็นว่า งานวรรณศิลป์ในจารึกวัดพระเชตุพนฯ มีทั้งหมด ๙ เรื่องดังนี้

๑. ประเภทร้อยแก้วได้แก่

๑.๑ นิรยกถา

๑.๒ เปตกถา

๒. ประเภทร้อยกรองได้แก่

๒.๑ ร่ายสุภาษิตพระร่วง

๒.๒ ฉันท์พาลีสอนน้อง

๒.๓ ฉันท์กฤษณาสอนน้อง

๒.๔ ฉันท์อัฐภาพานร

๒.๕ ฉันท์วรรณพฤติ

๒.๖ ฉันท์มาตราพฤติ

๒.๗ โคลงโลกนิติ

๑.๖ ข้อตกลงเบื้องต้น

พจนานุกรมราชบัณฑิตยสถานปี พ.ศ.๒๕๒๕ นิยามศัพท์คำว่า **จริย** หมายถึง ความประพฤติ, กิริยา ที่ควรประพฤติ **ปฏิบัติ** หมายถึง ดำเนินไปตามระเบียบแบบแผน

จริยปฏิบัติ ในงานวิจัยนี้จึงหมายถึง การประพฤติปฏิบัติตนอย่างเป็นแบบแผนทั้งทางกาย วาจา ใจ ในทางที่ดีงามและเป็นที่ยอมรับของสังคม

พจนานุกรมราชบัณฑิตยสถาน ปีพ.ศ.๒๕๒๕ นิยามศัพท์คำว่า **แนวคิด** หมายถึง ทางแห่งความคิด

กุหลาบ มัลลิกะมาส นิยามคำว่า **แนวคิด** หมายถึง สารัตถะ, แก่นเรื่อง

บุญยงค์ เกศเทศ นิยามคำว่า **แนวคิด** หมายถึง ความสำคัญที่ผู้เขียนต้องการให้ผู้อ่านทราบ

แนวคิดทางจริยปฏิบัติ ในงานวิจัยเล่มนี้จึงหมายถึง แนวความคิดสำคัญที่สั่งสอนด้านการ ประพฤติปฏิบัติตนอย่างเป็นแบบแผนทั้งทางกาย วาจา ใจ ในทางที่ดีงามและเป็นที่ยอมรับของสังคม

๑.๗ วิธีดำเนินการวิจัย

๑. กำหนดโครงร่างวิทยานิพนธ์
๒. รวบรวมวรรณกรรมที่มีเนื้อหามุ่งสอนจริยปฏิบัติที่อยู่ในจารีกวัตรพระเชตุพนฯ
๓. ศึกษาและวิเคราะห์เพื่อหาแนวคิด วรรณศิลป์ที่ปรากฏอยู่ในวรรณกรรมที่มุ่งสอนจริย-ปฏิบัติ
๔. ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง
๕. สรุปผลการวิจัยและเรียบเรียงเป็นรายงานตามโครงเรื่องที่กำหนด

๑.๘ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

๑. เผยแพร่ให้เห็นคุณค่าของจารีกวัตรพระเชตุพนฯ ทางจริยปฏิบัติกว้างขวางยิ่งขึ้น
๒. เป็นแนวทางในการศึกษาแนวคิดทางจริยปฏิบัติที่นำเสนอผ่านกลวิธีในงานวรรณศิลป์ใน วรรณคดีเรื่องอื่น